

УДК 619:618.19-082:636.2

ДИНАМІКА МАСТИТУ СУХОСТІЙНИХ КОРІВ

Роман Л.Г.

Одеський державний аграрний університет

Вивчені перебіг субклінічного та клінічного маститу корів у постлактаційний період.

Ключеві слова: мастит, індурація, атрофія.

Вступ. Серед хвороб молочних корів, які обумовлюють зниження надоїв і погіршення якості молочної продукції, найбільша роль належить маститу [1,2].

Одна з особливостей маститу полягає в тому, що він може виникнути при будь-якому фізіологічному стані молочної залози. Однак найбільше число випадків захворювання припадає на період запуску та сухоостою [3,4], коли в молочній залозі проходять значні морфологічні, біохімічні, гістоструктурні зміни. По проблемі перебігу та наслідків маститу сухостійних корів існуючі дані дуже небагаточислені та суперечливі [5].

Основною метою дослідження було вивчити перебіг та наслідки клінічного та субклінічного маститу у корів впродовж сухостійного періоду.

Матеріал та методи дослідження. Роботу виконували на молочних фермах СПК «Родіна» Саратського району Одеської області та ТОВ «Агрофірма Петродолинське» Овідіопольського району.

Діагностику субклінічного маститу перед запуском проводили з використанням універсального індикатору маститу «Дон-1», а в період сухоостою запропонований нами (М.І. Полянцев, Л.Г. Роман) візуальним експрес-методом, який заснований на тому, що в уражених субклінічним маститом чвертях вим'я постлактаційна інволюція затримується на 2-3 тижні, в результаті формування секрету («сірки») сповільнюється. Нами встановлено, що в здорових чвертях вим'я в середині сухостійного періоду секрет ставав густим (як майський мед), мав добре виражену клейкість, солом'яно-жовтий колір, об'єм 1-2 мл. Секрет з уражених субклінічним маститом чвертей вим'я по сумі ознак був ідентичним секрету із здорових чвертей на 10-ту добу сухоостою.

Крім того, проводили клінічне дослідження молочної залози за 2 тижні після закінчення доїння і за 7-10 днів до отелення; дослідження зразків секрету вим'я на субклінічний мастит візуальним та цитологічними методами в середині (30-35-та доба) постлактаційного періоду.

При проведенні роботи з виявлення і диференціації клінічних форм маститу у сухостійних корів ми користувались запропонованою нами шкалою диференційної оцінки клінічних форм маститу у корів групи сухоостою.

Результати досліджень. Для експериментального обґрунтування можливості переходу невилікуваного під час лактації субклінічного маститу в клінічно виражений сухостійного періоду заклали на молочній фермі СТОВ АФ «Петродолінське» науково-господарський досвід.

Вихідним матеріалом стали результати планового обстеження корів на мастит перед запуском. Враховані дані по 201 голові. Субклінічний мастит виявили в 61 голові (30,34%); ураженість склала 1,39. Мастит з клінічними проявами виявили в 17 корів у 24 чвертях вим'я.

Піддослідних корів на 15-у добу після переведення в сухостій обстежували повторно, при цьому в 21 голові (34,4%) констатували перехід субклінічного маститу в клінічно виражений. В той же час в групі з 60 корів з негативною тестом-реакцією на діагностикум клінічним маститом захворіли 4 голови (6 чвертей) – це в 5,2 разу менше, ніж в групі з позитивною тест - реакцією.

Таким чином, чітко просліджується зв'язок частоти клінічного маститу сухостійного періоду з невилікуваним субклінічним маститом лактаційного періоду. За результатами дослідження на 15-х добах сухоостою, субклінічний мастит персистував у 40 голів у 60 долях (таблиця 1).

За даними обстеження в середині сухоостою перехід субклінічного маститу в клінічний (гнійно-катаральний) відмічений у 5,88% випадків.

У групі корів з негативною тестом-реакцією за цей термін нових випадків маститу не зареєстрували.

Таблиця 1

Перебіг і наслідки субклінічного маститу сухостійних корів при його спонтанному перебігу

Стан чвертей вим'я	Показники			
	голів	%	чвертей	%
Течія маститу				
Хворі субклінічним маститом перед запуском	61	30,31	85	10,57
Персистенція маститу:				
у перші 15 діб	40	65,57	60	70,59
з 16 по 30-і доби	27	44,26	38	44,71
з 31 по 50-і доби	24	39,34	31	36,47
Перехід у клінічно виражений мастит :				
у перші 15 діб	21	34,42	25	29,41
з 16 по 30-і доби	2	3,28	5	5,88
з 31 по 50-і доби	3	4,92	7	8,24
Самоодужання:				
у перші 15 діб	-	-	-	-
з 16 по 30-і доби	11	18,03	17	20
з 31 по 50-і доби	-	-	-	-
Нові випадки захворювання:				
у перші 15 діб	-	-	-	-
з 16 по 30-ту добу	-	-	-	-
з 31 по 50-ту добу	3	4,92	6	7,06
Наслідки маститу				
Атрофія	3	4,92	5	5,88
Перехід у клінічний мастит	26	42,62	37	43,53
Самоодужання	11	18,03	17	20

На 50-й день сухостою в групі тих тварин, що позитивно реагували на «Дон-1», констатували перехід прихованого маститу в клінічно виражений і нові випадки захворювання відповідно в 8,24 і 7,06%.

В той же час у трьох раніше здорових корів у шести чвертях вим'я виник прихований, а у двох у 4 - х чвертях – клінічно виражений мастит.

Таким чином, в групі з 60 корів з негативною тестом-реакцією перед початком запуску мастит був відсутній після отелення у 52 корів (86,7%).

З настанням наступної лактації результатами субклінічного маститу сухостійного періоду були: атрофія уражених чвертей вим'я – 5,9% випадків, персистенція до отелення – 36,5%, перехід у клінічно виражений мастит – 43,5%; у 18,03% випадків виявили самоодужання.

Дані за перебігом і наслідками клінічного маститу сухостійного періоду відображені в таблиці 2.

Клінічний мастит, зареєстрований в кінці лактації, персистував на всьому протязі сухостійного періоду (випадків самовилікування не відмічено); більш того, зроста інтенсивність ураження чвертей з 1,41 до 1,7 в наслідок поширення запального процесу на сусідні здорові чверті вим'я. У сухостій у 23 голів (29 чвертей) відмічені нові випадки клінічного маститу гнійно-катарального характеру, причому переважна їх більшість доводиться на перших 2 тижня після припинення доїння, тобто на деструктивну фазу інволюційних перетворень. Цей характер запального процесу зберігся в подальші терміни сухостою з тією лише різницею, що поступово набув рис хронічного. Лише у трьох випадках зареєстрували ускладнення (флегмона, теліт). Початок лактації спровокував у восьми голів загострення гнійно-катарального маститу з переходом його в гнійне або гнійно-фібринозне запалення.

В цей же час у частини піддослідних тварин виявили наслідки тривало протікаючого гнійно-катарального маститу - індурація паренхіми, зарощення молочної цистерни, облітерація молочних протоків.

Таблиця 2.

Перебіг та наслідки клінічного маститу сухостійного періоду

Показник	Величина показника			
	голів	% від кількості групи	чвертей	
			кіль-ть	%
Перебіг маститу				
Виявлено хворих в кінці лактації	17	8,45	24	2,99
Захворіло в сухості, всього	23	11,3	29	3,61
в т.ч. у перші 15 діб	21	10,44	25	3,11
з 16 по 30-ту добу	-	-	-	-
з 31 по 50-ту добу	2	0,99	4	0,49
Утягнуто сусідніх чвертей	8	3,98	13	1,62
Ускладнення:				
теліт	2	0,99	3	0,37
флегмона	1	0,49	2	0,25
Наслідки маститу				
Індурація паренхіми	4	10	5	7,58
Зарощення цистерни	4	10	4	6,06
Облітерація молочних протоків	3	7,5	5	7,58
Загострення	8	20	10	15,15

Висновки.

1. Невилікуваний клінічний мастит лактаційного періоду 100% випадків персистує до отелення; у 3,98% корів спостерігається розповсюдження процесу на суміжні чверті вим'я.
2. Наслідки клінічного маститу: у 15,15% випадків загострення з переходом в післяродовий серозно-гнійний або гнійно-фібринозний мастит, індурація паренхіми, заростання молочної цистерни облітерація молочних протоків.
3. Субклінічний мастит, виявлений у кінці лактації, у 43,5% випадків переходить в клінічно виражений; в 36,5% випадків персистує до пологів; у 18,03% відбувається самоодужання.

Список літератури.

1. Авакянц Б.М. Рациональное лечение телят, больных диспепсией/ Б.М. Авакянц, М.С. Благонравов, Л.А. Панова// Вет. патология. – 2009. – № 3(30). – С. 70-71.
2. Горовий Л.В. Субклінічні мастити/ Л.В. Горовий //Вет. медицина України.– 2009. – № 6. – С. 21-22.
3. Рязанский М.П. Диагностика и лечение мастита у коров в сухостойный период/ М.П. Рязанский, Ю.Н. Полянец// Донск. ВАСХНИЛ. – 1984. – № 9. – С.34-36.
4. Скогорева Г.М. Комплексная система профилактики и лечения коров при мастите/ Г.М. Скогорева , Н.Т. Климов// Ветеринария. – 2012. – № 1.– С. 38-40.
5. Халеев В.В. Мастит, викликаний коагуланегативними стафілококками/ В.В. Халеев, Т.В. Янчук// Сучасна вет. медицина. – 2012. – № 1(31). – С. 48-50.

Динамика мастита сухостойных коров. Роман Л.Г.

Изучены течение и исходы субклинического и клинического мастита сухостойных коров.

Ключевые слова: мастит, индурация, атрофия.

Dynamics of dry cow's mastitis. Roman L.G.

Duration and outcome of subclinical and clinical mastitis of nonlactating cows have been studied.

Key words: mastitis, induration, atrophy.